

Välsignelsen den ville ej ta' slut,
Den djupa grafven —

Anna. (*Afbrytande*).

Ej med tårar fyllas?

Tiggaren.

Med tårar, ack! En liten bäck jag minns,
Hvars bölja blå igenom dalen flydde
Der vid mitt hem. Uti dess spegel såg
Den stolta tallen, björken, alen, granen
Så säll sin bild och tusen blommor små
De logo gladt uppå dess väna strand.
Hur kär den var sin hemnejd! Fogeln flög
Till hafvet ej, nej till sin lilla bäck
Och sjöng för den och stack sin näbb deri.
Så älskad dock sin fordna dal den snart
Dess blommor små och all dess kärlek flydde,
Det stora hafvet låg ej fjerran från,
Den hade sett dess höga vågor svalla,
Den hade hört dess mäktigt sköna sång,
Och, blind för äran att en droppe bli
Uti dess sköt, en längtan dit den närde,
Och denna längtan snart blef verklighet,
Och blomman vissnade och dog på stranden,
Och dalen egde ingen bäck mer kvar,
Och vinden tolkade i tallens krona
Dess djupa sorg, och lilla fogeln sjöng
Så vemodsfullt sin sång om kärleken.
Men bäcken hörde ej dess sång — den nått

Sitt längtans mål och i det djupa haf
Bland höga vågor

Erik. (*Afbrytande*).

Den en droppe var.

Tiggaren.

En droppe — ja.

Anna.

Så fattig, okänd, arm,
Af ingen älskad,

Erik.

Glömd, föraktad!

Tiggaren.

O dåre du, som ur din sällhets dal
Det höga fallet i ett bråddjup vågar,
Om vägen ock till ärans höjd går der!
Det är ett kast på lif och död: ett lif
Måhända skönt, men ack —

Erik.

En usel död.

Tiggaren.

På branten Gud, hvi räckte du mig ej
Din frälsarhand, den onda elden släckte,
Af afgrundsandar upptänd i min barm?
En faders bön —

Erik. (*Afbrytande*).

Hvad? Bäckén — det var du!

Tiggaren.

En faders bön den dog för ljudet bort
Af denna röst som ur mitt inre ropte
På ära, ära! Ack, en faders tår
Var mäktig ej att röra dårens hjerta.
Den vilde spelarn, ve, han spelar blott,
Förgäfves kärlek vid hans sida gråter,
Förgäfvos armod om en slant begär,
Han hör dem ej. Han har ej hjerta mer
För kärleken, ej slant åt fattigdomen,
Den svarta afgrund är hans himmel, —

Erik.

Gud!

Tiggaren.

Passionens djefvul är hans fader!

Anna. (*För sig*).

Arme!

De blöda häftigt minnets djupa sår.

Tiggaren.

I lugn, i ro uti min hembyggds dal
Den sanna friden ej af stormar stördes,
Som härjande i lifvets strid gå fram.
De mörka moln, som Finlands himmel skynt,
Då krigets åska mellan fjällen styrde,
De flyktat re'n och fosterlandet såg

En morgon ny dess framtidsdag bebåda.
Ej modfälld finnen åt sitt öde gret,
Fast slagen nyss och ryekt från broders sida,
Sin Gud, sin lag, sitt land han egde ju,
Om icke fritt, dock lika fritt som förr.
Och frosten skadade hans åkrar ej,
Men nya skördar utur blodstänkt jord
Med flit och odling bröt hans arbet fram.
Ur graf och natt log lif och ljus på nytt.

Erik. (*För sig*).

Nu lutar lifvet åt sin graf igen
Och ljuset slocknar uti nattens skugga.

Tiggaren.

Min fosterbyggd! Välsignad vare du!
Dock sent, för sent jag lärde älska dig.
Då lifvets merg re'n runnit ut, då armen
Re'n domnat bort för tiggarsstavens tyngd,
Då hjertat, kallnadt, snart ej klappa kan.
Mitt barndoms hem, hvem bad mig byta bort
Din varma härd, ditt stilla lugn, din kärlek,
Så ren, så rik — hvem bad mig byta dem,
Mot hvad? Mot äran utaf — tiggarns lott?
Dock, jag har frusit vid den kalla barm
Mig verlden bjudit, jag har frusit nog!
En hemlös främling i mitt hemland, rikt
Jag dess förakt, dess hat, dess straff —

Anna.

Men säg,

I gåtor mörka såsom nattens skuggor
Ditt lif du målar? Snart går skuggan ner —

Erik.

Och dagen gryr —

Tiggaren.

Och gätans ord är funnet.

Det heter brott!

Anna.

Ditt samvet dömmar strängt,
För strängt — ej så?

Erik. (*För sig*).

O sorgsna, hemska aning!

Tiggaren.

Ett brott, javäl! Så svart som midnattsskuggan
Och dock, vid samhällslagen ej ett brott,
Ett dåd väl hemskt som Kains mot brodern Abel,
Ej blodigt, nej, af fläckfri hand föröfvadt,
Ett brott, hvars dom blott samvetslagen faller,
Der hjertat, hjertat är den brottslige.

Anna. (*För sig*).

„Der hjertat, hjertat är den brottslige.“

Tiggaren.

Ve mig! Likt mördarn som sitt svarta dåd
I glömskans natt för evigt tror begravet,

När intet spår af gerningen ges kvar,
Som nyss af fruktan att hvar minsta fläkt,
Hvar blomma vek, som på sin väg han mött
Ett hämnens redskap i sitt sköte bar,
Som skälvande för hvarje slag han hört
Sitt hjerta slå — med upprät panna dock,
Med blodigt inre, men med rentvådd hand,
Att trotsa går hvar dom utaf en verld,
Som intet sett, som ej hans gerning vet.
Så äfven sonen vid din graf o fader.
En bön han egde ej till Gud för dig —
I tysthet bad han blott den mörka jorden
Att evigt dölja hvad han brutit. Gud
Jag minnes än: när sista skofveln jord
På grafven föll, då föll en tyngd också
Ur hjertat bort. Det låg för evigt ju
I glömskan doldt mitt offer der, min far.
En frid så ljuf sig i mitt inre spridde
Så lätt en suck utur mitt bröst sig bröt,
Dock — denna frid den skulle snart ge rum
I samma bröst för alla ångrens qual.
O dåre du, som tror att tidens storm
Skall tysta ner den röst uti ditt hjerta,
Som ur ditt samvet talar strängt till dig!
Den kan förstummas för en tid, men snart
Den sliter dig med ångerns plågoris,
Och ropar vildt på hämd, på hämd, på hämd.
En biltog främling skall du irra blott,
Förutan rast, förutan ro på färden,
Af stormens il i havets vågor vräkt,

Af väg på strand, — tills i den svarta afgrund
Du hamnar sist till fallna Englars skräck.

Anna.

O svåra kamp mot ångrens bittra qual!

Erik. (*För sig*).

Du arme! Hvad? En brottsling? Oförklarligt,
„Der hjertat, hjertat är den brottslige.“

Tiggaren.

O Gud derofvan! Du har sett hvar tår,
Jag gråtit. Ack, hur mången natt har stjernan
Med mig ej vakat, hört mitt hjertas bön!
Du skall förlåta, att en tidig graf
Jag redde fader, att mitt land jag flydde,
Ej nöjd, ej säll vid hvad jag egde här.
O om jag annat att vid tiggarsstafven
Jag skulle sluta på min drömda ban,
Jag aldrig bytt mitt lilla hem mot världen.
Ack om jag följt en faders visa råd,
Jag ginge ej i dessa trasor nu
Och åt det bröd mig medlidandet ger.
Men nej! Den gäckades min ungdomsdröm,
Ett rättvist straff: den föddes ej ur kärlek.

Erik.

„Ett brott, hvars dom blott samvetslagen faller.“

Tiggaren.

I fjerran land jag skulle skatter söka,

Jag var ej nöjd med detta bröd jag åt,
Så fattigt, magert, ur mitt hemlands jord,
Ur egen teg med svett och möda brutet.
Mig bondens lott uti mitt fosterland
Sågs usel. Fjerran bortom hafven låg
En jord, mer tacksam. Längtan dref mig dit.
Jag prisas hört naturens rikdom der,
Det lif, från sorger, från bekymmer fritt,
En Himmel unnat åt dess folk. Förföriskt
Dess ryckte re'n mitt barndomsöra nått.
Hur mången främling ifrån nordens drivvor
Som fattig hamnat vid dess kust, tillbaka
Med skatter vändt, säg, hvilket hinder låg
För mig väl då, att samma väg beträda?
Och om nå'ngång till mina barndomsnejder
Jag återkomme från min lyckas land,
Hur ljuft, hur skönt, att få mitt guldmynt strö
I hemmet här bland sorg och fattigdom.
Hur ljuft! Dock nej — ej så jag drömde — då
Jag nått mitt mål, om utaf kärlek ledd,
Mitt eget väl jag sökte blott, mitt eget.
Och om en faders tusen böner ej
Besvurit mig, — hans böner — hvad? Hans medel,
Mig återhållit, ack, re'n långt förut
Jag säkert då min drömda stig beträdd.
Jag måste dröja; men ett uselt lif
Jag lefde fram. I grofva laster sjunken
Jag lättjefullt ikring min hembyggd dref.
Af sorg till sist min ömma fader dog.
Jag följde honom till hans graf och — fri
Var vägen nu, min ende vän var död.

Anna.

Och sonens väg gick öfver fadrens stoft?
Ett dyrköpt steg —

Tiggaren.

Det intet guld betalar.
Som leder rakt till evig död —

Erik.

Om ej
Förlåtelsen engång sin Himmel öppnar.

Tiggaren.

Förlåtelsen! Den tillhör Nådens Gud —
Och denna Gud — han är en brottslings, ja!

Erik.

Men än' o broder, är ej sagan slut.
Din fader dog?

Tiggaren.

Min fader dog, välan,
Mitt lilla arf jag sålde bort och snart
Mitt fosterland jag bjöd farväl och for.
Ett land jag såg, väl rikt, väl fruktbart, dock
Ej detta land, som man mig förespeglat,
Der odlarn sorglös låter skaparn sköta
Sitt åkerbruk och skördar frukten blott.
Med falska drömmar jag mig gäckat. Der,
Om någonstäds, jag såg ett folk, som byggde

Sitt välfstånd just på arbetets förtjenst.
På flera år jag intet arbet gjort,
Att börja om på nytt var svårt, omöjligt,
Min arm försvagats under njutningar.
Och orklös, fattig, grymt bedragen stod
I trasor snart bland mina drömda skatter.

De sorgsna öden, dem jag se'n upplefde.
För kort är natten att dem skildra här.
På förhand re'n i kunnen till dem ana.
Det guld jag fann, af usel halt det var,
Och lastad tungt utaf dess börda vände
Jag hem igen, hur arm, i — tiggardrägt. —

Erik. (*För sig*).

Den röst som roppte förr på lycka, ära,
Den ropar nu på ånger, blygsel blott.
Du sökte ära och du funnit smålek,
För död och hat du offrat lif och kärlek.

Tiggaren.

Från gård till gård jag vandrar nu och tigger.
Min enda längtan är att än' engång
Få återse min faders graf och — dö.
Och då är tiggarns sorgsna saga slut.

Anna.

Den lilla bäcken, det var du! „Den nått
Sitt längtans mål och i det djupa haf
Bland höga vågor den en droppe blef.“

Tiggaren.

En droppe ja! Så fattig, okänd, arm,
Af ingen älskad.

Anna. (*Med blicken betydelsefullt fästad på Erik*).

Jo, af Anna

En droppe ock i tidens haf, som snart,
Se'n hemmets strand hon mer ej älska kan,
Bland höga vågor går att bortglömd dö.

Erik.

Att dö? Ej än' — (*Hejdar sig*).

Anna. (*För sig*).

Ej än! Haf tack o Gud!

Erik.

En sorgens saga är ditt lif o broder.
Du pliktat dyrt för hvad du brutit. Dock
Ditt hjerta här, ej någon annan dömmе.
Men, säg, när åter till ditt land du vände,
Förändrad sjelf du allt förändradt fann,
Bedröflig syn dig mötte der, ej sannt?
I sorgdrägt svepta lågo land och sjöar,
Och folket kämpande mot hårda tider.

Tiggaren.

Ja väl. Ej ensam tigger jag mitt bröd.
Knappt Finlands gräns jag hunnit öfverstiga,
Då jag en moder med små barn mötte
På vandring stadda åt det håll jag lemnat.

Jag sporde dem hvart färden gällde, sakta
Ur modrens öga då en tår sig smög
Och, visande på sina frusna barn,
Förtäljde hon, hur brasan brunnit ner
I hemmets härd, der intet bröd mer jäste,
Hur från sin fordom varma stuga ut
Hon kastad blifvit i den vida verden.
Min tiggda slant jag henne gaf, men bad
Af hjertat dock, det ej hon öfvergäfve
Sitt hemland än'. Jag visste nog förväl,
Hvad nu jag sett, att denna varma kärlek,
Som sammanknyter finska folkets hjertan,
Ännu ej sloknat, att en brödbit än'
Fanns kvar för henne och de svultna barnen.
Förgäfves dock jag henne bad. Förgäfves —
„I Finland mer ges intet hopp att lefva.“
Var hennes svar och gråtande hon gick.

Anna.

O arma moder! skydde Gud din väg!

Erik.

Och sedan broder?

Tiggaren.

Sedan mötte jag
Den ena skaran på den andra, männer
Och barn och qvinnor om hvarann och snart
Jag lärt förstå —

Anna.

Den arma modren?

Erik.

Ja. (*Betydsefullt till Anna*).

Anna.

Det är då sannt! O Gud, jag tror det ej —

Tiggaren.

Hur mången kall och stormig natt, då hemlös
Jag vandrat kring och fåfängt på mig väg
En menskoboning sökt i ödemarken,
Jag dock till sist en sådan nått, men ack
Förgäfves klappat på dess dörr, helt tyst
Derinne var, — blott ifrån härden echot
Mig sorgligt svarat: öde, öde, öde!
Från dessa hem de vandrat ut, de skaror,
I trasor svepta, bleka, svultna, frusna,
Som tiggande från gård till gård gå fram.
För hvarje dag dess leder tätta blott,
Och snart, o Gud, skall deras öde gårdar,
Likt minnesvårdar på de dödas grafvar,
Erinra vandrar'n om ett svunnet folk.
Och hvem —

Anna.

Håll opp! Ej diktar kärleken
Sin framtid så. Det är ej hjertats språk!

Tiggaren.

Och hvem skall svara inför häfden, säg,
Engång då strängt dess visa domslut faller
Om Finland — hvem, mån' Gud, mån' Finlands folk?
Här moder, här är det som hjertat talar.

Erik.

Här dömmar Himlen hvarje häfdens dom,
Som kastar skuggan på det finska folket.

Tiggaren.

Men, säg, om häfdens vore Himlens?

Erik.

Hvad?

Anna.

Då kärleksfull den är som Finlands Himmel,
Uti hvars hägn dess folk växt opp till lif.
Till död? O nej, det är en afgrundsdröm.

Tiggaren.

Till lif, ja väl, hvars rätt det dock förverkat,
Ty död, så heter re'n en samtids dom,
„Det finska folket är ej värdt att lefva.“

Anna. (*Betydsefullt*).

Ej värdt —

Erik. (*Till tiggaren*).

Och säg, är denna dom ock din?

Tiggaren.

Om min? O nej! Jag ingen domsrätt eger.

Erik.

O spörj då skogens sekelgamla fura,
Som folkets lif allt se'n dess barndom följt.

Af dessa dalar, som ej annat egde
 Än några blommor, vuxna ur dess famn.
 O fråga dem, utur hvars sköte dock
 Det finska folket tusen skördar skurit
 Med flit, med arbet, i sitt anlets' svett,
 O fråga dem! De skola vittne bära
 Om folkets strid för lif och fosterland.

Tiggaren.

På tegen frusen ligger skörden nu
 Och striden —

Erik.

Striden är ej än' förlorad!
 Till nya segrar, nya somrars skördar
 Gå Finlands svultna bataljoner fram.
 Du hårda dom! Fall sjufaldt åter du
 På den, som hjertlös lät sin tunga tjena
 Till Himlens ej, men låga djeflars tjänst.
 Du dömt ett folk, hvars lif du aldrig lefvat,
 Hvars löje du i lyckans dar ej lett,
 Hvars bittra tårar du ej fällt, ej räknat
 I sorgens tid, hvars hårda barkbröd ej
 Du smakat har, — ett folk, som ej är ditt.
 Och känner du de rika skatter väl,
 Dem finnen häglös lemnat ouppbrutna,
 Då lättjefull han öfver grufvor gått,
 Vis vägen då, om du ett hjerta har!
 Bär facklan blott uti de dolda schakter,
 I folkets natt dess ljusa stjerna var,
 O led det blott! Var viss: det följer dig.

Om ej, välan, fullbordas må din dom —
 „Det finska folket är ej värdt att lefva.“

Anna. (*För sig*).

Vik åter skugga i din graf! Det dagas.

Tiggaren.

Du hårda dom, fall sjufaldt åter, fall!
 Dock: om försent man grep till räddningsplankan,
 Då lifvets krafter mer sin tjänst ej ge?

Erik.

För sent? O nej! Ännu har hjertat blod
 Och armen merg och viljan lever än'.
 Dock: Himlens vilja det är folkets lag,
 Den Högste styre öfver Finlands öden.
 En riklig skörd och dessa svultna skaror
 Till sina kojor vända om på nytt,
 Och hvad de brutit under lyckans dagar,
 De ångra lärt i sorgens bittra tid,
 Och, nöjda med sitt bröd af bark och lafva,
 Än' mer än förr de skola då försaka
 Den minsta njutning och sitt lif blott offra
 För ljus, för framtid, kärlek, fosterland.
 Och om likvisst engång blott minnet lever
 Af Finland kvar, var viss: en efterverld
 Ej blygas skall att höra Suomis saga,
 Ty detta folk, det var dock värdt att lefva.

Tiggaren.

Så visst som Himlen skall din kärlek löna.

Erik.

Och nu, min Anna, nu har hjertat talat.
 Och se: det handla skall också! Engång
 Skall nöden lemna detta hemvist äfven,
 Der den så länge och så trofast gästat.
 Och du o gamle! Må din sorgsna saga
 En varning bli åt hvarochen, som tror
 På detta guld, som bortom hafven glimmar.
 Det är ej guld, så snart *du* älskar det.
 Så rika skatter finnas här också
 På hemmets strand. Sök hellre dem, men vet
 Att leta dem det fordras arbet, kärlek.

Tiggaren.

En varning, ja, min sorgsna saga blifve
 För alla dem, som hjertats guld försmå.
 Jag dig förstår. (*För sig*). Och lyckligt hvarje land
 Utí hvars söners bröst en kärlek lefver
 Så varm som din. Det är ett framtids land.

Erik. (*För sig*).

„Det finska folket är ej värdt att lefva.“
 Ur kärlek ej du föddes hårda dom.

(*Ser ut*).

Men se; derborta randas dagen redan.

Tiggaren.

Att bryta opp är tid.

Anna.

Derute Erik

Uti sin graf re'n sjunker nattens skugga.
 Säg ser du den? Nu syns den mer ej — skön
 Ler vårens morgon emot sjö och stränder.
 Det är en bild utaf ditt hjerta, Erik.
 När hem du kom förliden qväll från staden,
 Bedröfvad såg du mot en framtid då,
 Förtviflans skuggor kring ditt hjerta lägo,
 De flyktat nu och hoppets ljus har segrat.
 Och om nå'ngång de äfven återvända,
 Nog snart igen de skola svinna hän,
 Och morgon gry, på hvarje qväll mer skön.

Erik.

Ja Anna, ja. Och ser du Himlen der,
 Hur kärleksfull den ler mot Fosterlandet:
 Den ljuger ej, o nej, den kan ej ljuga!
 Och denna Himmel, den mitt vittne är,
 Att hvad jag sagt, det har jag alltid tänkt,
 Och om nå'ngång jag äfven tviplat, stundens
 Mitt tvifvel var, så ock förliden qväll.
 Och undra ej deröfver, Anna! Tårar
 Jag endast räknat under dagens lopp.
 Och dem, som mer ej någon utväg egde
 För detta lif —

Anna.

Din tanke följde dem,
 Och modfälld lemnade du deras grafvar?
 De hoppas nu måhända de också.

Tiggaren. (*I begrepp att vandra*).

Farväl godt folk.

Erik.

Hvarthän du gamle? Än'
För dig också finns bröd i Eriks kontti.
Men säg, helt visst, af vandring trött, du längtat
Att hvila få?

Tiggaren.

Ack, mången gång som nu
Jag vakat har. Så skön likvisst en dröm
Jag aldrig egt, se'n vid min moders barm,
Som denna natt i detta lilla torp.

Erik. (*Ser ikring sig*).

Jag saknar någon — Paavo — hvar är han?

Anna.

Förliden qväll han gick med bud till herrgård'n:
I dag jag lofvat att mitt arbet börja.
Beredd jag är, men barnet sofver —

Erik.

Nej,
Dröj hemma du. Jag talat har vid fogden,
Först nästa mån blir turen vår. Till dess
På sägen här jag arbet fått. Med Gud
Jag hoppas allt på sådant sätt går bra.
I morgon redan är jag tvungen börja.

Anna.

Nåväl jag följer dig i morgon då.

Erik.

Nej Anna. Barnet ligger sjukt ännu —
När först fullkomligt det är återställt,
Du följa må. Var lugn, för dig också
Arbetar jag; nog hinner du tids nog.
Och när till qvällen sedan hem jag vänder,
Om då jag klagar, må som nu du städse
Min ljufva tröst, min goda engel bli.
Och tack du gamle, att i qväll du sökte
Vårt lilla hem. Haf tack, din lefnadsdröm
En varning blifve ock för mig. — Engång
Som du ock jag dit bortom hafven längtat;
Som du helt visst jag skulle återvänt.

Anna. (*Till tiggaren*).

Och här min hand! Men nu jag återtar,
Hvad nyss jag yttrade till dig om död.

(*Till Erik*).

För Finlands folk är än' ej tid att dö?

Erik.

O nej! Först då, när uti Finlands sjöar
Sin bild' ej mer dess blåa Himmel ser,
När ugglan blott från öde heden jublar
Åt nattens skörd i hoppets fosterland,
När vårens sippa, i sin morgon vissnad,
Ej mera väcks af fjärligs varma kyss,
När trastens sång på Suomis strand har dött
Och tro och kärlek är en saga blifven —
Då först, ej förr är tid att dö — till dess
Att älska varmt och tro och hoppas, lefva!

Anna.

„Då först, ej förr är tid att dö.“ Och nu
Din visa sjung! Jag lyssna vill till den.

(Går till vaggan).

Erik. (Sjunger).

(Melodi: „Tuoll' on mun kultani“).

Ejerran på stranden af Saimen der bodde
Med barn en moder. På Himlen hon trodde.
Så fattig var kojan, så rikt var dock hjertat:
:| Kärlek lefde der :|

Spädt uti vaggan gret barnet. Hon glömde
Den sjuke ej nånsin; åt honom hon dömde
Sitt lif. O hur ofta, långt in uppå natten
:| Sjöng för barnet hon :|

Knappt uti kojan var brödet. På båren
Låg vintern dock och den leende våren
Den bjöd henne hoppas och, rik i sitt hjerta,
:| Nöden glömde hon :|

Men ofvanom molnen ej Gud henne glömde,
Kärlekens dröm hon förgäfves ej drömde:
Så rik snart blef kojan och barnet log åter —
:| Sälla moder du! :|

Anna.

Det var på Saimens strand?

Erik.

På Saimens strand.

(Erik böjer knä vid Anna. Morgonsolen sänder sina första
strålar in i Torpet. Tiggaren slumrar. Förhänget faller.

